

Алла КОРНІЙЧУК,
вихователька ЗДО №2 "Подoliaночка" Славутської міської ради

Шахи – гімнастика розуму

Упродовж багатьох років я є керівником гуртка «Козачата-шахісти», який функціонує на базі ЗДО №2 «Подoliaночка» м.Славуті. Для роботи із дітьми старшого дошкільного віку розроблено програму «Козачата-шахісти». Програма створена для проведення занять гурткової роботи упродовж одного навчального року. Вона передбачає ознайомлення дітей із шахівницею, фігурами та правилами гри на основі козацької педагогіки. Важливе значення під час навчання має ігрова діяльність на заняттях, створення ігрових ситуацій, використання шахових дидактичних ігор, вправ, читання дидактичних казок.

Мета програми

Навчання гри в шахи з дошкільного віку допомагає дітям розвиватися, відкриває шлях до творчості. Розширення кола спілкування, можливостей повноцінного самовираження, самореалізації дозволяє їм подолати замкнутість, уявну неповноцінність.

Навчаючись гри, дитина живе у світі казок і перетворень звичайної шахівниці й фігур у чарівні, що збагачує її фантазію. А витонченість і краса окремих ходів, шахових комбінацій приносять справжнє задоволення. Шахи – це копітка і наполеглива праця, водночас гра дарує дитині радість. Доцільно, щоб шахова гра посіла гідне місце у педагогічному процесі дитячих освітніх установ, оскільки є дієвим засобом розумового розвитку та підготовки дітей до школи.

Принципи побудови програми:

- відповідність завданням сучасної дошкільної освіти;
- системність і послідовність;
- доступність;
- наочність;
- особистісна спрямованість.

Мета програми – навчити дітей старшого дошкільного віку грати в шахи на основі козацької педагогіки.

Завдання програми:

Освітні:

- ознайомити дітей із:
 - грою в шахи, історією виникнення шахів;
 - основними правилами, шаховими термінами, назвами фігур;
 - інформацією про видатних шахістів.

Загальнорозвивальні:

- орієнтуватися на шаховій дошці;
- аналізувати, порівнювати, класифікувати, робити висновки, з'ясовувати закономірності під час гри в шахи;
- розв'язувати прості шахові задачі, застосовувати набуті знання у практичній діяльності;
- розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу, творчі здібності.

Виховні:

- прищеплювати інтерес до гри в шахи; виховувати наполегливість, ініціативність, цілеспрямованість, самостійність, винахідливість, організованість в ігровій діяльності; повагу і толерантність до партнера, позитивне ставлення до успіхів інших дітей; уміння спокійно реагувати на свої невдачі у грі, прагнення самостійно досягати успіхів; вихо-

вання любові до України, до свого міста, з яким пов'язані формування і розвиток дитини.

Організація роботи з дітьми-шахістами

Програма роботи гуртка розрахована на один рік навчання для дітей старшого дошкільного віку, проводячи одне заняття на тиждень тривалістю 25-30хв. Програмові завдання кожної теми реалізуються під час спеціально організованих занять та у процесі повсякденної діяльності дошкільників. За освітньо-тематичним планом опанування змісту програми розраховано на 32 тижні: з них - 6 тижнів роботи відведено на вивчення розділу «Шахова дошка» та 26 – на розділ «Шахові фігури».

Важливе значення під час навчання має спеціально організована ігрова діяльність на заняттях, створення ігрових ситуацій, використання шахових дидактичних ігор, вправ, читання дидактичних казок. У центрі уваги перебуватиме особистість дитини, яка через гру в шахи матиме змогу задовольнити свої інтереси, здійснити плани й задуми.

Шахи для дітей – це не тільки гра, що приносить задоволення, а й ефективний засіб для розумового розвитку.

Дуже важливо виховати у дошкільників уміння концентрувати увагу, аналізувати ситуації та робити висновки, моделювати певну реальність і способи поведінки у ній. Шахи є одним із тих засобів, що дають змогу педагогам успішно розв'язувати ці завдання та оптимізувати всебічний розвиток дітей.

Метою занять з дітьми старшого дошкільного віку є формування у вихованців стійкого інтересу до гри у шахи, розвиток допитливості, інтелектуальних здібностей та потреби у набутті нових знань, засвоєння дітьми основних шахових понять та правил взаємодії з партнером під час гри у шахи, формування вміння планувати свою діяльність, контролювати й об'єктивно оцінювати себе. заняття шахами здійснюють благотворний вплив на всіх дітей незалежно від того, стануть вони спортсменами високої кваліфікації чи ні.

Гра у шахи вчить дітей діяти обдуманно, адже у шахах є правило: доторкнувся до фігури – маєш нею ходити. Розмірковуючи над наступним ходом, діти навчаються прогнозувати майбутнє. Намагайтеся простежити, щоб для вас з дитиною правило "доторкнувся – ходи" було непорушним. Поважайте маленького шахіста. Не дозволяйте змінювати ходи або взаємно повертати їх. Навчайте дітей грати не руками, а головою.

У навчанні дошкільника шахів найголовніше – зацікавити цією мудрою грою. Для початку не потрібно жодних спеціальних умінь. Адже у такому віці основна форма ознайомлення з шахами, звичайно ж, ігрова. Не можна відразу перевантажувати дитину теорією. Важливо, щоб вона навчилася виконувати найпростіші завдання: наприклад, розставити білі фігури на чорні клітинки, а чорні – на білі. Згодом прийде і розуміння того, як мають стояти фігури в початковому положенні, як вони "ходять" по ігровому полю, як називаються тощо. Головне – захопити дитину грою.

Із змістом програми «Козачата-шахісти» можна ознайомитися на сайті закладу або за посиланням

<https://bit.ly/3XbPQ0n>